

27. nov. 2020

Fra:
Miljøforeningen Havnsø-Føllenslev
v. forperson Arendse Plesner

Til:
Kalundborg Kommune
Plan, Byg og Miljø
Holbækvej 141B
4400 Kalundborg

Indsigelse mod kæmpestald på Havnsøvej 32, ansøgningskema nr. 218163

Alternativ placering

Nedbringning af emissionen og/eller Nedskalering af anlægget

Seks af de personer, der har indgivet forhørings svar til projektet på Havnsøvej 32 har nu dannet Miljøforeningen Havnsø-Føllenslev, idet vi ønsker at stå stærkere ifht. at værne om vores lokalmiljø.

Vi er klar over, at den nuværende lovgivning stort set giver landbruget frie hænder til at gøre, hvad de vil, uagtet hensyn til natur og mennesker. Vi er klar over, at den nuværende nationale landbrugspolitik og de puljer, staten pt. rundhåndet uddeler til at miljøoptimere svinestalde for, samtidig skubber yderligere på den foruroligende og meget lidt klima-, miljø- og naturvenlige strukturudvikling, der finder sted i det danske landbrug. En undergravende udvikling, hvor jorden bl.a. koncentrerer på få og i stigende grad udenlandske hænder; en udvikling, der forgylder nogle få samtidig med, at den er stærkt forurenende og skadelig for natur, miljø og dyr – og udgør en trussel for folkesundheden. Ansøger af denne svinestald får 4.2 mio. fra fællesskassen til sit projekt, der med den valgte placering reducerer livskvalitet og ejendoms værdi for 100 husstande i lugtkonsekvenszonen.

Og potentielt mange flere. Det er foreningens erfaring, at lugtkonsekvenszonen i praksis er langt større end den er beregnet til, hvilket understøttes af afsnittene om **Lugtberegninger** og **Kritik af lugtgrænseværdierne** længere nede i denne fremstilling. Ansøger får et rundhåndet statstilskud ganske uden, at der stilles modkrav om fx at udlægge arealer til skov eller natur – eller modkrav om, at der tages mest muligt hensyn til lokalsamfundets medborgere. Det er forstemmende.

Vi hører også ofte, at kommunen desværre ikke har ret megen indflydelse på landbrugsektorens store udvidelser længere. Dette nye anlæg (4.451 m²) har imidlertid et produktionsareal på 358% mere end det nuværende (1.245 m²) og kommer til at gå fra en ammoniakbelastning af miljøet på 2.736 kg NH₃-N pr. år til næsten en **fordobling** på 5.087 kg NH₃-N pr. år (MKR s. 16). Antallet af stipladser vil blive 4.451 (Miljøkonsekvensrapport, s. 6). Til det siger Husdyrbrugloven § 16 a:

*Husdyrbrug med en ammoniakemission på mere end 3.500 kg NH₃-N pr. år **må ikke etableres uden kommunalbestyrelsens forudgående godkendelse.***
Stk. 2. Husdyrbrug må uanset godkendelsesgrænsen i stk. 1 ikke etableres uden kommunalbestyrelsens forudgående godkendelse, hvis husdyrbruget har
2) flere end 2.000 stipladser til fedesvin (over 30 kg)

Med en udledning på 5.087 kg NH₃-N pr. år og 4.451 stipladser vil godkendelse af det ansøgte anlæg skulle behandles i kommunalbestyrelsen. Hvornår og hvordan vil denne sag blive taget op?

Opførelse og drift af et sådant husdyrbrug vil påvirke lokalsamfundet og naturen på mange parametre. Vi håber derfor på en grundig og kompetent sagsbehandling og på, at kommunen sætter ind de steder, hvor den HAR indflydelse og KAN stille krav, og dermed i videst muligt omfang søger at tilgodese dens mange borgere samt vores fælles natur og miljø.

Appel om alternativ placering

I erkendelse af, at ansøger med meget stor sikkerhed får sit anlæg, har vi en appel til ansøger og til kommunen om i det mindste at flytte det til Egemark, Nykøbingvej 57, nord for det nuværende produktionsanlæg dér. BILAG. Den nye stald vil således komme længere væk fra beskyttet natur og et stort sommerhusområde, den vil komme ud af lugtkonsekvenszonen for 100 husstande, den vil komme væk fra en landsby med en smal og snirklet vejføring med skolevej og en trang rundkørsel - ud til amtvejen, hvor tilkørsforholdene for et industrielt anlæg er langt bedre. **Den foreslåede beliggenhed vil også få anlægget ud af zonen for nitratfølsomme indvindingsområder**, hvilket er det eneste miljømæssigt forsvarlige, såfremt ammoniakudledningen på adressen fordobles.

Underskriftindsamling

Kommunen har altså én ansøger, der vil noget, men mange hundrede borgere og sommerhusejere, der vil noget andet. For at underbygge den påstand har foreningen samlet fysiske og elektroniske underskrifter ind mod placeringen af

anlægget på Guldager, Havnsøvej 32. Dags dato er der indsamlet 400 fysiske underskrifter. Flere underskrivere i den elektroniske indsamling har begrundet, hvorfor de har skrevet under, og i disse kommentarer ses de lokales bekymringer tydeligt. Flere skriver fx om forringet ejendomsværdi, bekymringer for naturen og den ellers positive egnsudvikling. Vi har i foreningen desuden gået fra dør til dør i lugtkonsekvenszonen, langs indfaldsvejene i Føllenslev og sommerhusområdet øst for Havnsø og talt med folk, der har haft lignende type af kommentarer. Et stort antal borgere er ikke spor glade for at få sådan et anlæg så tæt på. De synes, de er rigeligt plaget af gener som fx dårlig luft og tunge transporter fra de eksisterende erhverv i området, herunder især landbrug.

Foreningen og land- og sommerhusbefolkningen kan naturligvis ikke bestemme, hvor kæmpestalden så skal ligge, men vi foreslår en for lokalområdet mere hensigtsmæssig placering nord-nordøst for Egemark. Det vil være rimeligt overfor lokalbefolkningen, at kommunen og ansøger undersøger og vælger en mere beliggenhed, der nedbringer negativ påvirkning af mennesker og natur – og dermed også påtænker den langsigtede udvikling af Havnsø-Føllenslev-området.

Indtil der kommer en landbrugsreform og en hårdt tiltrængt lovændring på området ser det ud til, at strukturudviklingen blot vil fortsætte. Derfor er der grund til at tro, at der vil komme ønske fra ansøger - eller en ny og endnu større ejer - om at udvide yderligere inden for de næste 5-10 år. Så **det er rettidig omhu allerede nu at sørge for at lægge anlægget ud til hovedvejen**; længere væk fra Natura 2000- og sommerhusområder, så den positive egnsudvikling med Havnsø som attraktivt sted at bo og holde ferie har en chance for at fortsætte. Den fysiske del af underskriftindsamlingen er af GDPR-hensyn afleveret i skranken på kommunen i dag, den digitale er vedlagt som BILAG.

Ubetinget lukning af de to gamle anlæg

I ansøgningens miljøkonsekvensrapport s. 7 beskrives, at ansøger vil lukke de to gamle produktionsanlæg på Guldager og på Egemark og samle produktionen i det nye anlæg på Guldager. Det er også det, der er meningen med statspuljerne: at de gamle anlæg skal erstattes af nogle mere moderne og miljøvenlige anlæg med ny teknologi. At produktionen samtidig udvides æder desværre hele miljøgevinsten op. Vi spurgte i forhøringen, om der var nogen garanti for, at de gamle anlæg blev lukket, hvortil kommunen svarer:

"Da der er tale om to separate anlæg stilles der ikke i indeværende godkendelse vilkår til hvorvidt produktionen på Egemark skal nedlægges eller reduceres."
(Miljøgodkendelse, DEL 2, s. 27).

De to anlæg er imidlertid ikke mere separate, end at de har samme CVR-nummer og samme ejer. Faktisk kommer Havnsøvej 32 slet ikke op i en søgning på cvr.dk. Der er ikke så meget som et P-nummer på adressen. På den anden side indgår gylleopbevaringskapaciteten på Egemark som en del af ligningen i det nye anlæg på Guldager (= kommunen anser de to anlæg at høre sammen?). Sikkert

er det i hvert fald, at den samlede kapacitet er knap, og at den ikke kan bruges to gange.

Dette er et helt centralt punkt for os. Hvis det ene eller de to gamle anlæg stadig holdes i drift, så holder emissions- og kumulationsberegningerne IKKE, ej heller gylleopbevaringskapaciteten, påvirkning af natur, lugtgeneberegninger etc. Hvis alle tre anlæg er i drift, så taler vi pludselig forurening fra 6.500+6.500* årligt producerede svin fra hhv. Guldager og Egemark på de to gamle anlæg PLUS 20.000* årligt producerede svin fra det nye anlæg.

*) Disse tal er opgivet af ansøger på Facebook. BILAG.

I Miljøgodkendelse, DEL 1, s. 2 står der imidlertid, at der produceres 7.340 slagtesvin på Guldager – hvilke tal mon er de rigtige? 6.500 eller 7.340? Hvis ansøger kan få 7.340 slagtesvin ud af et produktionsareal på 1.245 m², så må han også kunne få 26.240 slagtesvin ud af den nye produktionsareal på 4.451 m². **En hel del mere end det, ansøger har stillet lokalbefolkningen i udsigt.** Dette er også interessant ifht. hvilke tal, der er blevet brugt som basis for beregning af forurening, gylleproduktion etc. Er det nye anlægs forureningsbegrænsende installationer beregnet på 20.000 svin, mens der i praksis vil blive produceret 26.000?

På direkte spørgsmål på Facebook til ansøger om, hvorfor det nye anlæg ikke kan ligge på Egemark svares: *"Der ligger en svineproduktion i forvejen."* Det gør der også på Havnsøvej 32. Betyder det, at ansøger påtænker at lade de gamle anlæg køre også? Vi oplever, at der sås tvivl om, hvad der skal foregå. BILAG.

Produktion fra alle tre anlæg samtidig vil betyde en voldsom kumulation, en voldsomt meget større forurening, en voldsom udvidelse af lugtkonsekvenszonen og en voldsomt øget trafik. **Kommunen bør derfor stille vilkår til, og sikre sig, at de to gamle anlæg lukkes helt.** Vi ser helst, at de gamle stalde nedrives på både Guldager og Egemark, hvilket vil pynte betragteligt i landskabet. Som det mindste bør fodertrug og vandingssystem kræves fjernet, så de anlæg ikke længere på nogen måde kan bruges til dyrehold.

Videre gennemgang af miljøgodkendelsen

For at underbygge vores ønske om en alternativ placering, nedbringning af emissionen og/eller en nedskalering af anlægget har vi desuden en række bemærkningen til miljøgodkendelsen.

Dokumenter, der refereres til:

- Ansøgning (ANS)
- Miljøkonsekvensrapport (MKR)
- Husdyrgodkendelse, del 1 - Vilkår (DEL 1)
- Hysdyrgodkendelse, del 2 - Miljøteknisk beskrivelse og vurdering (DEL 2)

"Kalundborg Kommune finder, at husdyrbruget kan drives på en miljømæssig forsvarlig måde uden væsentlig påvirkning af det omkringliggende miljø."
(DEL 1, s. 2 – vores fremhævelse).

Det vil vi i de følgende kommentere på og stille en række spørgsmål ved.

Miljøkonsekvensrapport, MKR, s. 10. **Markant anlæg i landskabet**

"Ejendommen ligger indenfor kystnærhedszonen og i et landskab med generelle beskyttelsesinteresser (større sammenhængende landskab)." Hvordan passer det sammen med at placere en kæmpestald midt i det? **Kommunen er forpligtet til at arbejde for at overhole kommuneplansudpegningerne.**

Kommunen skriver: *"Det ansøgte landbrugsbyggeri er af en væsentlig størrelse, og det kan ikke undgås, at det vil komme til at virke markant i landskabet"* (DEL 2, s. 6), men taler sig alligevel hurtigt ud af det igen. Men det er rigtigt nok. Landskabet vil blive påvirket markant. På Egemarken findes allerede fire store fodersiloer samt gylleopbevaring. Og der skal bygges fire fodersiloer til på Guldager – hvorfor skal der bygges fire nye, når der allerede er fire? Er de også udtjente, eller understøtter de tanken om, at de to gamle anlæg måske alligevel får lov at køre videre? Plus den ny stald på 60x90 (højde?) og en gylletank til. Det nye anlæg er rigtig stort og vil selvfølgelig påvirke det visuelle indtryk af landskabet. Det kan man som borger måske vænne sig til. Langt værre er det med lugtgenerne.

MKR, s. 11. **Lugtberegninger**

Der er udført beregninger, der viser at lugtgeneafstandene til naboere er overholdt (Tabel 6.1 og 6.2). Geneafstandene beregnes som den afstand, i retning af en bestemt ejendom, hvor de vejledende lugtgrænseværdier netop overholdes. I beregningsmodellerne er der altså indbygget nogle grænseværdier, som menigmand ikke har en chance for at opdage, når man ser det på papiret. I praksis er man imidlertid ikke i tvivl om at... det lugter! **I tabellen nedenfor har vi indsat de lugtgrænseværdier, som svarer til de angivne geneafstande.** Geneafstandene er desuden beregnet efter princippet om "afkortning" i sydlige retninger (330°-60°). En forudsætning for anvendelse af "afkortningsreglen" er efter vores opfattelse, at der anvendes tidsaktuelle og lokale meteorologiske data i lugtberegningsprogrammet. Det fremgår ikke af ansøgningen, om dette har været tilfældet. Vi er stærkt kritiske overfor anvendelsen af "afkortningsreglen", da lugtgrænseværdier (selvom man er gået over til timemiddelværdier) er fastsat som korttidsværdier samt det faktum, at det jævnlige blæser fra nord.

I tabellen har vi derfor selv beregnet og tilføjet geneafstandene, som de ville have været uden brug af "afkøringsreglen".

Ejendom (se kort i MKR, s. 8)	Vejl. grænse- værdi	Geneafstand iflg. tabel 4, MKR, s. 11 (=korrigeret gene- afstand)	Geneafstand uden forkortning (=ukorrigeret gene- afstand) **)	Faktisk afstand (= vægtet gennemsnits afstand)	Vurderet lugtintensitet ved ejendom*)
Havnsøvej 28	15 OU _E /m ³	325 m	406 m	575 m	10-15 OU _E /m ³
Havnsøvej 30	15 OU _E /m ³	325 m	406 m	496 m	12-15 OU _E /m ³
Havnsøvej 34	15 OU _E /m ³	406 m	406 m	535 m	10-15 OU _E /m ³
Føllenslev by, landzone, lokalplanlagt boligområde/ samlet bebyggelse	7 OU _E /m ³	788 m	985 m	960 m	7-8 OU _E /m ³
Føllenslev, byzone (skolen)	5 OU _E /m ³	977 m	1.172 m	1.710 m	3-4 OU _E /m ³

*) Vi har ikke adgang til OML-beregningsprogrammet – derfor er tallene skønnet ud fra kendskab til modellen.

**) Vores beregning.

Det ses i tabellen, at ejendommene på Havnsøvej 34, 28 og 30 vil blive udsat for en lugtintensitet, der kun er lidt lavere end grænseværdien for boliger i det åbne land uden landbrugspligt, dvs. ca. 15 OU_E/m³ – og det er ret meget!

I det lokalplanplanlagte område, dvs. den del af Føllenslev by, der ligger tættest på anlægget, vil geneafstanden for lugt blive overskredet, hvis afkøringsreglen ikke anvendes. Der vil med jævne mellemrum (nordenvind) kunne opstå lugtintensiteter over 7 OU_E/m³. I byzonedelen af Føllenslev, dvs. Firhøjskolen, overholdes geneafstanden med rimelig margin. Lugtintensiteten her vil nok med jævne mellemrum (nordenvind) være på 3 OU_E/m³.

Der er i materialet ikke lavet beregninger over, hvor stærk lugten vil blive i Havnsø by og ved sommerhusene øst for Havnsø. Langs Havnsø Parkvej er der en afstand til det nye anlæg på ca. 1.400 m. Her vil gælde et lugtgenekriterium på 5 OU_E/m³ ligesom i Føllenslevs byzonedel. Geneafstanden vil være den samme, som den "uforkortede" geneafstand i retning af Føllenslev byzone-del, dvs. 1.172 meter (vores vurdering). Det vil skønsmæssigt betyde, at lugtintensiteten her vil kunne komme op på højere værdier end i Føllenslev, men lavere end 5 OU_E/m³. Vores bedste gæt vil være 4 OU_E/m³.

Kritik af lugtgrænseværdierne

I den tid, man har reguleret lugtintensitet fra industrivirksomheder, har den typiske grænseværdi for lugt ved boliger i boligområder været 5 LE. Sammenhængen mellem de gamle lugtenheder (LE) og de nyere (OU_E) er den, at der går ca. 5 LE til 1 OU_E. **I det seneste forslag til en ny lugtvejledning for industrivirksomheder anvendes en grænseværdi på 1 OU_E/m³ ved boliger i boligområder.**

Vores tabel ovenfor viser meget tydeligt, at landbefolkningen virkelig må tåle noget. Enheden 1 OU_E/m³ betyder, at man vil kunne erkende lugten i op til 7,2 ud af en måneds 720 timer. **Landbrugsvirksomheder får lov til at udlede lugte, der er 5 gange stærkere end industrivirksomheder**, hvilket er uforståeligt - især fordi svinelugt faktisk er meget ubehageligt for mange mennesker.

Det betyder, at sommerhusene ved Havnsø Parkvej vil kunne lugte svinebruget adskillige dage om året. Det ville en industrivirksomhed aldrig have fået tilladelse til. Naboer til det nye anlæg vil kunne lugte svinebruget det meste af tiden. Lugten fra kæmpestalden vil bestemt også ofte kunne erkendes i det meste af Føllenslev by. **Dette harmonerer dårligt med husdyrbruglovens formål om, at begrænse lugtgener, jf. husdyrbrugloven § 1, stk. 2, 1. punkt. Foreningen appelerer derfor til, at der arbejdes målrettet for en yderligere nedbringelse af lugtgener fra anlægget, gerne i form af en nedskalering af selve byggeriet.**

DEL 1, s. 5: Støj

Kommunen bør som ansvarlig miljømyndighed undersøge om støjgrænserne i vilkår 27 er for lempelige. I den forbindelse henleder vi opmærksomheden på, at det er formålet med husdyrbrugloven, jf. § 1, stk. 2, 1. punkt, at forebygge og begrænse støjgener mest muligt. Selvfølgelig også ved boliger i det åbne land. Det vil efter vores mening også være i overensstemmelse med vejledningerne om støj fra virksomheder. Det ses ikke af sagen, om kommunen har vurderet, om landbruget uden væsentlige omkostninger kan overholde et støjvilkår med lavere støjgrænseværdier end foreslået i udkastet til miljøgodkendelse. I ansøgningen ses ingen dokumentation, som nødvendiggør det lempelige støjvilkår.

DEL 2, s. 9: Gyllekøling eller svovlforsuring?

Det er juridisk uhensigtsmæssigt at føre en valgfrihed over i godkendelsen med det resultat, at afgørelsen bliver ubestemt. I ansøgers miljøkonsekvensrapport er det tydeligt, at der er tale om valget af gyllekøling. Hvorfor regner kommunen ikke bare med det?

DEL 2, s. 9: Rengøring af ventilationssystemer

Vilkår 6 stiller krav om rengøring af ventilationssystemer 1. gang årligt. Det er efter vores opfattelse det samme som, at anlæggene må være beskidte det meste af tiden? Vilkåret bør ændres så ventilationssystemerne holdes rene altid.

DEL 2, s. 8-11: Ammoniakreduktion

Det fremgår, at ansøgningen forudsætter etablering af et gyllekølingsanlæg med en ammoniakreduktionseffekt på 10,7%. Som alternativ mulighed nævnes etablering af et gylleforsøringsanlæg med samme ammoniakreduktionseffekt.

En ammoniakreduktionseffekt på 10,7% er lav. Der kan opnås meget højere reduktion ved gyllekøling – op til 50%. **Vi opfordrer kommunen til, at der stilles krav om yderligere ammoniakreduktion**, helst så stor som moderne teknologi giver mulighed for af hensyn til de mange naboer.

I den forbindelse gør vi opmærksom på omgivelsernes særlige følsomhed for ammoniak – især habitatområdet omkring Vesterlyng. Der er muligvis et mindstekrav til ammoniakreduktion på 10,7% ved BAT, men er det tilstrækkeligt hensyn til de omgivende naturområder? I betragtning af, at skatteyderne bidrager til denne klimastald bør kommunen gå efter den størst mulige reduktion.

DEL 2, s. 11: **BAT-kravet til ammoniak overholdes med 2 kg NH₃-N pr. år**

Det er en meget lille margin, hvor der ikke skal meget til før det overskrides. (Bliver det nu 20.000 svin – eller 26.000 svin, der skulle produceres?) **Før var forureningen 2.736 kg NH₃-N pr. år, nu bliver den 5.087 kg NH₃-N pr. år. Det er en væsentlig forøgelse, næsten en fordobling.** At beregningerne giver en margin på så lidt som en ½ promille er uholdbart. Igen opfordrer vi til en langt mere ambitiøs reduktion af ammoniakudledningen.

DEL 2, s. 13: **Tvivlsom opbevaring og bortskaffelse af gylle**

Der er redegjort for en gyllekapacitet på 10.275 m³ og produktionen er 13.680 m³. Ansøger skal kunne opbevare 9 måneders kapacitet, og det går måske lige. Men der er ikke meget margin her heller. Projektet er 100% afhængig af den store opbevaringskapacitet på Egemark – der måske, måske ikke, er lukket.

Kommunen tager ikke stilling til bortskaffelse af gyllen, der også reguleres efter anden lov. Hvilket tilslører oplysninger om, hvorvidt det er realistisk for ejendommen at komme af med gyllen, uden at der kommer til at finde en overgødskning sted. Er der kapacitet på markerne til at modtage al gyllen? **Er der sandsynlighed for, at ansøger ikke kan komme af med gyllen, må kommunen ikke give godkendelsen.** Der skal være rimelig sikkerhed for, at landmanden kan overholde de vilkår godkendelsen gives på, herunder også vilkår som følger af anden lovgivning f.eks. Lovgivning om udbringning af gødning. Kommunen skal derfor kunne give en ordentlig redegørelse på dette punkt. En overfladisk vurdering om, at det nok kan lade sig gøre, hvis reglerne overholdes, vurderer vi ikke som tilstrækkelig.

DEL 2, s. 13-14: **Markdræn – hvor ender de?**

Det fremgår, at afløb fra tage og befæstede arealer afledes gennem markdræn, men hvor ender de? Det bør kommunen ikke acceptere. Eventuel forurening fra ejendommen vil da kunne spredes vidt omkring. Der skal nedsives helt lokalt, gennem renseanlæg/sandfilter/olieudskillere eller bortledes gennem kommunal regnvandsledning. Det kan i den forbindelse oplyses, at der for få dage siden er taget billeder af "snask" i det beskyttede vandløb, der løber nærmest bag Guldager, under Havnsø Parkvej, ned gennem sommerhusområdet og ud i Kattegat. Kan det skyldes forurening af drænen i oplandet ved ejendommen? BILAG. Det kan også oplyses, at der i sommer igen i år var omfattende iltsvind i de danske farvande. Kun to steder i landet har vandmiljøet ved vores kyster det godt – og Neksøbugten er ikke et af dem. Vi har fundet døde fladfisk langs stranden på

Vesterlyng (Natura 2000) i august i år. Desværre fik vi ingen billeder. Atter må vi opfordre til, at kommunen tager sin opgave som naturforvalter alvorligt.

DEL 2, s. 16: **Påvirkning af natur med ammoniak**

I ansøgningens afsnit 7.1 om ammoniakberegninger (ANS, s. 14 og frem) er vist en række OML-beregninger af forventet ammoniakdeposition til omgivelserne. Enkelte af disse er refereret i godkendelsen. Det nævnes at baggrundsbelastningen i Kalundborg Kommune i 2018 (DEL 2, s. 16) er ca. 10 kg N/ha/år. Hertil må vi bemærke, at dette tal er et gennemsnit. I mange andre kommuner er tallet højere. Når det er lavt i Kalundborg skyldes det nærheden til kysten. Nogle af de laveste depositioner findes fx På Sejro, Røsnæs, Asnæs osv. Gennemsnittet kan dække over store variationer. **Derfor bør kommunen oplyse, hvad ammoniakdepositionen er ved Havnsøvej 32.**

DEL 2, s. 16: **Kategori 1 natur - Natura 2000**

"Kategori 1 natur på en afstand af mere end 1000 m fra ejendommen (ansøgningens beregningspunkt 1) modtager 0,1 kg N/ha/år i totaldeposition fra det udvidede landbrug". Så Natura 2000 modtager 0,1 kgN total fra de nye stalde. Depositionen er **ikke** beregnet i kumulation med andre ejendomme.

Det er en (mindre) mangel i godkendelsen, at beregningspunkt 1 ikke er angivet på kortbilag. I MKR s. 18 oplyses dog, at *"Naturområdet ligger ca. 3 km vest for staldanlægget."* **Der oplyses ikke andet om Natura 2000-området.** Hverken MKR eller kommunen har taget i betragtning, at der også er Natura 2000-område nord for Guldager, nemlig Nekseløbugten plus en smal landstribе. Der er således Natura 2000-områder mod vest i en afstand af ca. 2.8 km og mod nord-nordvest ca. 1.9 km. **Det er en mangel ved godkendelsen, at der ikke findes en beskrivelse af habitatområderne og deres sårbarhed for ammoniak, herunder en beskrivelse af bevaringsmålsætning og graden af målopfyldelse i området.**

DEL 2, s. 17: **Påvirkning af kategori 1 og 2 natur**

"Anlæggets beregnede ammoniakdeposition til kategori 1 og 2 natur er mindre end det beskyttelsesniveau, der fremgår af godkendelsesbekendtgørelsens §§ 26 og 27. Udvidelsen vurderes derfor ikke at påvirke kategori 1 og 2 natur væsentligt."

Den nævnte vurdering af manglende skade på et Natura 2000-område har ikke hold i hverken den videnskabelige litteratur eller i habitatdirektivet. Det er selvfølgelig den procedure habitatdirektivet foreskriver, der skal følges.

Kommunen kan og bør se bort fra godkendelsesbekendtgørelsens §§ 26 og 27 og foretage en grundig vurdering af sagen i henhold til habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, med alt, hvad dertil hører, herunder, at den udføres af fagligt kompetent personale, såvel juridisk som naturfagligt.

Vores argumentation er følgende:

Efter husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 36, stk. 7 "**Kommunalbestyrelsen skal meddele afslag, hvis skade på et internationalt naturbeskyttelsesområde, herunder beskyttede arter, jf. bekendtgørelse om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter, uanset beskyttelsesniveauet** i §§ 26-30, jf. bilag 3, pkt. A, eller vilkårsfastsættelse efter stk. 2-5, **ikke kan forhindres. Ved skade forstås, at det på et konkret eksperimentelt videnskabeligt grundlag kan dokumenteres, at ammoniakpåvirkningen fra husdyrbruget med det ansøgte vil medføre en påviselig biologisk ændring af et internationalt naturbeskyttelsesområde, herunder beskyttede arter, selvom beskyttelsesniveauet i denne bekendtgørelse er overholdt.**" (Vores fremhævelser).

Efter vores bedste mening er den bevisbyrde regel, som kommer til udtryk i § 36, stk. 7 (understreget), i strid med artikel 6, stk. 3 i habitatdirektivet. Jf. også navnlig den såkaldte "Muslingedom". Link til sagen findes i BILAG.

Habitatdirektivet foreskriver nemlig den modsatte bevisbyrde regel (forsigtighedsprincippet), som går ud på, at det **indledningsvist skal undersøges, om der er risiko for at skade** områdets integritet. **Undersøgelsen må ikke være skønsmæssig**, men skal være objektiv i juridisk forstand.

Den objektive kendsgerning er i dette tilfælde, at **en kæmpestald**, uanset rensforanstaltninger, **udgør en risiko for skade** på habitatområdets integritet på grund af ammoniakdeposition.

Denne risiko udløser, i henhold til habitatdirektivet, krav om en nærmere og mere omfattende habitatvurdering, hvor det skal undersøges, om merdepositionen i kumulation med andre bidrag skader integriteten. Grundantagelsen er altid, på baggrund af den indledende vurdering, at der sker skade. **Kun og kun hvis grundantagelsen (nul-hypotesen) forkastes videnskabeligt set, kan der meddeles tilladelse.**

Det kan forekomme indviklet, men er det egentlig ikke, det er bare omfattende. Proceduren er grundigt behandlet i Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse om Avedøreværket af 4. november 2011 (Sagerne NMK-10-00337, NMK-33-00275 og NMK-34-00056).

Kommunen kan og bør se bort fra godkendelsesbekendtgørelsens §§ 26 og 27, og foretage en vurdering af sagen i henhold til habitatdirektivets artikel 6, stk. 3 med alt, hvad dertil hører, herunder, at den udføres af fagligt videnskabsteoretisk kompetent personale, såvel juridisk som naturfagligt.

Til støtte for det synspunkt henviser vi til brev fra Sirius advokater af 19. nov. 2019 til Holbæk Kommune, der handler om det samme – link til brevet findes i BILAG. Her nævnes også nogle vigtige domme om emnet. Navnlig den nyere "Hollandsdom" er vigtig. Link til sagen i BILAG.

På den baggrund mener vi ansøgningen bør afslås.

DEL 2, s. 17 fortsat: **Påvirkning af kategori 2 og 3 natur**

Kategori 3-natur: tre områder ligger over 1 kg N/ha/år. **De vil få en negativ påvirkning, og det kan kommunen sige nej til.** Lige nu vælger kommunen at gøre noget værre end det er i forvejen med begrundelsen, at det alligevel er kvælstof-belastet, derfor kan det belastes yderligere. Hvis man bliver sådan ved, så forsvinder alle disse små arealer med kategori 3 natur til sidst.

Dertil kommer to beskyttede vandløb. Et løber øst om Guldager og baner sig vej ned gennem sommerhusområdet og munder ud i Nekselø Bugt. Et andet vandløb løber ud mod Vesterlyng langs Græsmarkvej. **Kommunen er forpligtet af vandrammedirektivet til at sikre god tilstand for disse vandløb.**

Hvad har kommunen gjort? Hvad er tilstanden? Hvad agter kommunen at gøre i fremtiden? Hvad siger vandplanerne om de to vandløb? Hvad betyder svinebruget for muligheden af at opnå forbedringer? **Kommunen bør sige nej til ansøgningen indtil forholdet til vandrammedirektivet er sikret.** I den forbindelse kan det bemærkes, at vandrammedirektivet ikke har til formål at tage særligt hensyn til landbrugets interesser.

DEL 2, s. 19: **Bilag 4-arter findes og de skal beskyttes!**

Kommunen konstaterer, at der findes markfirben, stor vandsalamander mv. Det er kommunens ansvar at beskytte disse arter.

Befolkningssundhed

Det er en mangel ved ansøgningsmaterialet, at der ikke er foretaget en vurdering af påvirkningen på menneskers sundhed. En sådan vurdering skal foreligge i henhold til godkendelsesbekendtgørelsens § 4 stk. 6 og 7 om oplysningspligt/miljøkonsekvensvurdering. Konsekvensvurderingen skal foretages af sundhedsmæssigt kompetente eksperter. En sådan rapport findes så vidt vi kan se ikke. Så længe den ikke foreligger, mener vi ikke der bør gives tilladelse til projektet. Det vil endvidere være oplagt at sætte ansøgningen i bero og afvente den undersøgelse som Institut for folkesundhed er ved at lave.

Transport eller pumpe?

Et hovedargument for at flytte kæmpestalden væk fra den ansøgte beliggenhed er, at infrastrukturen i Føllenslev ikke egner sig til tunge transportere. Al trafik til staldene skal ned gennem kringlede Føllenslev med en trang rundkørsel og senere et skarpt S-sving nedad Havnsøvej. Til det nye anlæg søges om 559 årlige transportere (MKR, s. 13, tabel 5). Husk i denne sammenhæng, at for en borger i Føllenslev tæller hver transport to gange, for der kører en lastbil forbi både på ud- og tilbagevejen. Antallet af årlige lastbiler til anlægget bliver således 1.118 – og igen – er estimeret baseret på, at der produceres 20.000 svine eller 26.000 svin – og at det gamle anlæg er lukket helt? Af de 559 transportere er der søgt om 225 gylletransportere. På Facebook skriver ansøger imidlertid, at gyllen slet ikke skal køres til Egemarkes store gylletank, den skal pumpes. Over et beskyttet vandløb? Det er opskriften på en miljøkatastrofe. Det er et spørgsmål om tid før det går galt.

Og igen. Der sås tvivl. Hvad er det egentlig, der bliver søgt om, og hvad er det egentlig, kommunen siger ja til? Det bliver der bare nødt til at være helt styr på.

Tilsyn

Ét er, hvad der bliver givet tilladelse til. Et andet er at føre tilsyn med det. Det ser ud som om, der kun sjældent bliver ført tilsyn på Havnsøvej 32 og Nykøbingvej 57. 1 gang i december 2016? Det kan da ikke være rigtigt? BILAG.

Danefæ

Der er gode chancer for at finde danefæ på byggegrunden. Der er bl.a. fundet en stenalderboplads på matriklen syd for den lille mose. Vi håber, at kommunen husker at orientere Museum Vestsjælland om byggeriet. BILAG.

Alternativ placering, nedbringelse af emission og/eller nedskalering

Således kom vi rundt om mange argumenter for en alternativ placering, og for, at der strammes op på miljøkravene, så gener fra et evt. nedskaleret anlæg kan minimeres for de mange omboende og naturen. Samlet set skulle det gerne være en fordel at overgå til en klimastald. Vi håber således, at kommunen faktisk sikrer, at projektet kan drives miljømæssigt forsvarligt, og at det samtidig kan opføres på en helhedsmæssig forsvarlig måde.

Efter grundig gennemgang af ansøgningen opfordrer vi kraftigt til, at man i samarbejde med ansøger finder en alternativ placering og indtager en ambitiøs holdning til nedbringelse af emissionen og/eller en nedskalering af anlægget – **og dykker ned i habitatdirektiverne, så det sikres at naturen beskyttes som den skal.** Vi har desuden nogle klimamål, vi som samfund skal nå inden 2030. Lad os se at komme i gang.

Venlig hilsen

Miljøforeningen Havnsø-Føllenslev

